

כהן גדול פרק שני סנהדרין

ב.

עין משפט נר מצוה

לד א מיי פ"ב מהל'
מלכס הל' ד ופ"ו
מהל' אכל הלכה ז סמו
עפ"י קטו:
לה ב מיי פ"ו מהל' אכל
הלכה ז:
לו ג מיי שס הלכה ח
ו פ"ב מהל' מלכס
הלכה ד סמו שס:
לז ד מיי פ"ב מהל' אכל
הלכה יא סמו עפ"י
מ"ד ט ב טו"ש ע"ד ס'
שט ספ"ק א:
לח ה מיי שס פ"ד הלכה
ט טמט שס טו"ש י"ד
ס' שטת ספ"ק א:
לח ו ז ו ט"ו שס פ"ה
הלכה יז טו"ש י"ד
ס' שט:

תורה אור השלם

1. רבות בנות עשר חיל
ואת עלית על בלתי:
משלי לא כט
2. שקר הן והבל היפי
אשה יראת יי היא
תהלה:
3. ויאמר יוד אל יזאב
ואל כל העם אשר אתו
קרבו בגדיבם והגרו
שקיהם וספודו לפני אבנר
והמלך יוד הלך אחרי
המטה: שמואל ב ג לא
4. וידעו כל העם וכל
ישראל ביום ההוא כי
לא יהיה מהמלך
לקמיית את אבנר בן נר:
שמואל ב ג לו
5. ויבא כל העם
לבשרות את יוד לחם
בידו היום וישבע יוד
לאמר פה יעשה ליה
אזלתים ובה יסוף בי אם
לפני בוא השמש אטעם
לפני או כל מאומה:
שמואל ב ג לה
6. ויקנן המלך אל אבנר
ויאמר הכמות נבל ימות
אבנר: י"ך לא אסרות
והלך לא לנחשתים
הגשו כנפול לפני בני
עולה נפלת ויסוף כל
הקם לבבות עלי:
שמואל ב ג לו-לד

רבינו הגנאל

לפתות. ואת עלית על
כלנה ה פלטי בן ליש.
שקר הן זה יוסף והבל
היפי זה בועז אשה יראת
ה' [היא] תהלה זה פלטי
ד"א שקר הן זה דודו של
משה. הבל היפי זה דודו
של יושיע. אשה יראת ה'
היא תהלה זה דודו של ר'
יהודה ב"י אלעאי שהיו
ששה תלמידים מתעטפין
בטלית אחת ועוסקין
בהרה: פ"ת לו מת אינו
יוצא מפתח פלטרין שלו.
ו' יהודה אומר אם רוצה
לצאת אחרי המטה כדרך
שיצא דוד אחרי מטתו של
אבנר יוצא: ת"ד מקום
שנהגו הנשים לצאת אחרי
המטה יוצאות לפני המטה
יוצאות ר' יהודה אומר
לעולם הנשים לפני המטה
שנאמר והמלך דוד הולך
אחרי המטה כו'. אמר רב
מפני מה נעשו אבנר שהיה
לו למחות בשאול ולא
מיחה ואמרין בנג' בסוף
נגמר הדין בור יסירה גרמו
לו לאבנר שיהרג כו'.
ופירושו פירוש בירושלמי
במסכת סוטה בפרק א'
ובשם ר' יוחנן אורחיהו

נשים צצות לפני המטה. דכיון דשעת עזר הוא ליכא למיחש
להרהור וצירושלמי פליגי איכא למחן דלמנר לפני המטה
לפי שגרמו מיתה לעולם ואית דנהגו לאחר המטה ואנשים לפני
המטה לפי שגנאי לצנות ישראל שיסתכלו בהן אנשים:

שישהא מלכות וכו'. אף על גב
דדרשין (מדרש רבה
פרשת וישלח) ומלכס ממך ילאו זה
שאלו ואיש צושת מ"מ היה יכול
להתקיים צנקות אחר ולא היה לו
לשהות מלכות בית דוד שנמשך ככר
על פי נביא: **שתי שנים ומחצה.**
פ"י צקונטרס שמלכות ישראל הייתה
בטלה חמש שנה זין מיתת שאול
למלכות איש צושת צ' שנים ומחצה
היינו שתי שנים ממלכות איש צושת
ומחצה זין מיתת איש צושת למלכות
דוד ולא נהירא חדל דלמה נענש על
אותה חצי שנה זין מיתת איש צושת
למלכות דוד הלך קודם מיתתו חזר
אבנר ונתאמץ להמליך את דוד
כדמכזי (שמואל ב ג) וישלח אבנר
מלכס אל דוד וגו' ועוד דכיון
דחמש שנים עמדו בלל מלך ולא
המליכו את דוד א"כ למה נענש אבנר
במה שנתחזק אחרי כן להמליך איש
צושת ונראה לו איפכא דלוחה חצי
שנה הייתה זין מיתת שאול למלכות
איש צושת וצאותם הימים נתחזק
אבנר ודבר לכל ישראל להמליך איש
צושת עד שממליכו לסוף אותה חצי
שנה ומשמת איש צושת הייתה מלכות
ישראל בטלה שנים עשר שנה שנתן
דוד ממלכו ז' שנים ומחצה שנתן דוד
בצנרון כדמכזי צדילא אע"ג דלצוק
קרא לל חשיב ר' ז' שנים (י) היינו לפי
שנצטרע כדאמרין בחלק (לקמן דף
קו) והא דלל חשיב חצי שנה זאת
בצנרון בטול מלכות ישראל (בהלק)
היינו לפי שלא הייתה סמוך לה' שנים
ולא היה הצטול יחד:
מלך

שנאמר וידעו כל העם וכל ישראל כי לא
היתה מהמלך להמית את אבנר
דרש רבא מאי דכתיב ויבא כל העם להברות את דוד כתיב להברות וקרינן
להברות בתחלה להברות ולבסוף להברותו אמר רב יהודה אמר רב מפני מה
נענש אבנר מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ר' יצחק אמר מיחה ולא
נענה ושיניהו מקרא אחד דרשו ויקונן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל
ימות אבנר ידך לא אסורות והגליך לא לנחשתים הוגשו מאן דאמר לא מיחה
הכי קאמר ידך לא אסורות והגליך לא לנחשתים הוגשו מאי טעמא לא מחית
כנפול לפני בני עולה נפלת ומ"ד מיחה ולא נענה איתמהוויי מתמה הכמות
נבל ימות ידך לא אסורות והגליך לא לנחשתים מכדי מחית מ"ט כנפול
לפני בני עולה נפלת למאן דאמר מיחה מ"ט איענש א"ר נחמן (ב) (ברבי) יצחק
שישהא מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה: וכשמברין אותו כו': מאי
דרגש אמר עולא ערסא דגדא א"ל רבנן לעולא מי איכא מידי דעד האידינא
לא אותביניה והשתא מותבינן ליה מתקיף לה רבא מאי קושיא דילמא מידי
דהוה אכילה ושתיה דעד האידינא לא אכילניה ולא אשקיניה השתא היא
מוכלינן ליה וקא משקינן ליה אלא אי קשיא הא קשיא דרגש אינו צריך
לכפותו אלא זוקפו ואי ס"ד ערסא דגדא אמאי אינו צריך לכפותו והתניא
הכופה יאת מטתו לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך
ביתו הוא כופה מאי קושיא דילמא מידי דהוה אמתה מיוחדת לכלים דקתני
האם היתה מיוחדת לכלים אינו צריך לכפותה אלא אי קשיא הא קשיא רשב"ג
אומר דרגש מתיר קרביטין והוא נופל מאיליו ואי סלקא דעתך ערסא דגדא
קרביטין מי אית ליה אלא כי אתא רבין אמר לי ההוא מרבנן ורב
תחליפא שמה דהוה שכיח בשוקא דגילדאי ואמר ליה מאי דרגש ערסא דצלא א"ר ירמיה א"ר יוחנן דרגש
סירונו

חוקפו של בועז ענוותנותו של פלטי. דלילו בועז חדל לילה ופלטי שנים
רבות: דורו של משה ויהושע עסקו בצורה הרבה ודורו של חזקיהו
יותר מהם כדכתיב (ישעיה י) וחזבל עול מפני שמן ואמרין בחלק
(לקמן דף ז'): חזבל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק

בצני מדרשות עד שצדקו מן ועד
באר שבע ולא מנאלו עם הארץ: **מסכסין
בטלים אחס.** עניים היו: רבי יהודה
**אומר לעולם לפני המטה וילאוס
שכן מלניו בודד שניא אחר מטתו
של אבנר.** ואי ס"ד נשים אחר המטה
אורחיה דודו להלך עם הנשים:
בפחילה להכרוסו. שהיו סבורין
שמלתו הייתה הריגת אבנר: **ולכפוף
להכרוסו.** שידעו הציבור שלא מלת
דוד נהרג אבנר: **למחוס בשאול.**
צדקתו נוצ עיר הכהנים: ידך לא
אסורות. אדם חשוז היית לשאול
והיה לך למחות ולפי שלא מחית
כנפול לפני בני עולה נפלת: **מכדי
מחויי מחית.** והכי קאמר ידך לא
אסורות היו לא נהגת בעמך כאלם
(א) חשוזי אלא בכל כוחך גילית צדקתך
ומחית בשאול: **ששה מלכות צית
דוד.** שהעמיד את איש צושת למלך
ואם לא המליכו אבנר היו ממליכין
את דוד ומשמלך איש צושת ז' יום
שמלך דוד על כל ישראל היו שתי
שנים ומחצה שתי שנים לאיש צושת
וחצי שנה זין מיתתו למלכות דוד
ששממת שאול מלך דוד בצנרון וכתיב
בצנרון מלך שבע שנים וששה חדשים
לא מן חמש שנים צדקת מיתת שאול
למלכות איש צושת דמניא צדקת עולם
(ולקמן דף קו). והיינו אשר מלך דוד
על וגו' נמלכת מלכות ישראל צדקת
חמש שנים אלמנא חמש שנים היו בלל
מלך נשמירי שתי שנים ומחצה
ממלכות איש צושת למלכות בית דוד:
דרגש ערסא דגדא. נוהגין היו לערוך
מטה ושלחן צדית ולא היו משתמשין
בהן כלל אלא למול הצית מונחת משום
ניחוס. גדא מול ודומה (ג) גד גדי וסנוק
לא (שבת דף קז ע"ב): **עד השפא לאו
אוטביניה.** עד הנה לא ישב על אותה
מטת שהרי מונחת היא לנוי הצית:
והשפא. דלכל הוא צעין לאותביניה
עלה מהיכא מפיפון לן: **השפא מולנין
ליה.** משל אחרי: **אלא אי קשיא
אדעולא הא קשיא עלה דמניא צדקת
(מ"ק דף קו). דרגש אין חשבל
לכפותו: מסיר קרביטין.** בימי אבנר.
קרביטין לוללות: **קרביטין מי איש ליה.**
הלא כשאר מטות עושין אותה מטת:
גילדאי. רעעין: **ערסא דללא.** מטת
של עור ותולין רעועות צדפת העור
סביב וכשרוצין לנטות עונדין הרעועות
בארכות המטה וכשממירין אותה
הוא נופל וכן הן קרביטין ומס וכן הוא
עליו לכפותו שלא יתקלקל העור
בצלחות הקרקע שלא היו ראשי
כרעיו גבוהין מסירוגו למעלה.
וקאמר מ"ק זוקפו על דופן הכרעיס
וארוכותיו למעלה ואמר ליה רבן
שמעון מתיר קרביטין והוא נופל:
סירונו

(א) מ"ק ס. מדרס ט.ו.
(ב) נבל הספרים שלפניו
לא נמלך סוס קרי ומכדי
ועמ"ש ס"ד לקמן קב. על
הגיון ענין ויחמר לו.
(ג) ז"ל ב"ר. (ד) מדרס ט.
ע"ש מ"ק ס. כל הסוגיא
וע"ש (ה) טעמא ל: מ"ק
ס. (מדרס ט.ו.) (ו) י"ג
חט"ו. (ז) ש"צ ה.
(ח) והיינו לפי כ"ל.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מקדי וכו'
(ב) כאלו שאינו מחויב אלא:
(ג) ד"ה דרגש וכו' ודומה
לו גד:

מוסף רש"י

וכשמברין אותו. למלך
שכחו אכל (נדרים טו).
ערסא דגדא. מטה שאין
אלם יושב עליה ומיוחדת
למלך. כמו (ישעיה ס"ב)
העורכס לגד שלחן (נדרים
כו. מנח"י. וכתיב נדרים טו.)
מי איכא מידי כו'. ממל
דרגש לאו ערסא דגדא
הוא (נדרים טו). דעד
האידינא לא אותביניה.
עד השפא לא היה חשוז
אותו מלך לאותביניה על
אותה המטה (מ"ק שם
מנח"י). דעד האידינא לא
אכילניה. משל אחרי.
כדאמרין (מ"ק ס"ב) אכל
אסור אכלו כספריה
לשמה משל (מ"ק שם
מנח"י). אינו צריך
לכפותו. משל הכרעיס
ממלמלה. אלא זוקפו.
שעממיו על שני כרעיו וכו'.
(נדרים שם). ואי ס"ד
ערסא דגדא. זמיתה
חשוז היה כל כך ערסא
אמאי אינו צריך
לכפותו. הא לא נשמת
משתא מטות אלא שמוחת
למול ואין יושבין עליה
(מ"ק שם מנח"י). והתניא
הכופה כו'. וכו' וכו' וכו'
ומיטה חשוז היה צריך
לכפותו. אלא שעת מיתה
דרגש לאו ערסא דגדא הוא
(נדרים שם). מידי דהוה
אמתה מיוחדת לכלים.
לימן עליה כלים. והואיל ואין
שנים עליה אין צריך
לכפותו (שם טו). דרגש
מתיר קרביטין. אין צריך
לכופה אלא הוא חשבל.
נוטל קרביטין והוא חשבל.
קרביטין לוללות שבו (שם).
הוא לא משקינן ליה לעולם
אלא קבות ועמ"ש (מ"ק שם
מנח"י). ה"י קיפו להו דלא
הונו להו קרביטין. שמיטה
עשויה להתפרק אלא
עומדת מונעת לעולם
(נדרים שם). ערסא דצלא.
מטה שששין שריה לעל
עמון בדרך וקובצין
הארכות
אשכנזייריש ומולין כפון
לרעות וכן צדקת עונדין
עליו מולין לרעות כנגד
לרעות וכן צדקת עונדין
עליו מולין לרעות כנגד
לרעות העור בלרעות של
ארכות המטה והוא
מוחפזן ארכות כנגד
וכשרוצין לפרוק מתין
קרביטין והעור נופל ממליו
(מ"ק שם מנח"י). או: של
עור ששן עליה. אכל אינה
חשבה כל כך. ולכתי האילי
ואינה חשבה כל כך לא היה
כופה אלא זוקפה וכו'. וערסא דללא אית לה
שמיך קרביטין והעור נופל ממליו
ועונדין עליו ומתמירין הרעועות כאלו
ועונדין עליו ומתמירין הרעועות כאלו
ועונדין עליו ומתמירין הרעועות כאלו

ובשם ר' יוחנן אורחיהו
מסוכין על הקרקע והוא על הרגש: ירושלמי דרגש יש בו משום כפית המטה נספסל אין בו משום כפית המטה. המלך
אינו חיוב בכפית המטה [כהן גדול חיוב בכפית המטה. תני ההספד וכל העוסקין בהספד מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין
לתפלה משה היה והפסיקו רבותינו לק"ש ולתפלה]. מאי דרגש ערסא דצלא. פי' מטה של עורות. דרגש מתיר